22+2-53

Ἡ Marston Ybest
Oxford
England
τῇ 22ᾳ Φεβρουαρίου 1953.

Σεβασμιώτατε,

Ἔλαβον τὴν τιμίαν ἐπιστολήν τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος καὶ ἐχάρην λίαν μαθών, ὅτι ὑγιαίνετε. Μετὰ μεγάλου ἐνδιαφέροντος ἀνέγνων, ὅσα ἠθελήσατε νὰ γράψητε σχετικῶς μὲ τὸ ἄρθρον μου „Τὸ Ἅγιον Ὄρος ἐν τῇ πνευματικῇ ζωῇ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας" καὶ ἔδωκα εὐχαρίστως ἐγκαρδίως δι' αὐτὴν καρπικήν Σας. Δὲν δύναμαι ὅμως νὰ ἀποκρύψω, ὅτι μερικαὶ γνῶμαι Σας ἐπροξένησαν εἰς ἐμὲ βαθυτάτην ἀπορίαν καὶ ἐκλῆξιν. Ἴσως βεβαίως ἀπολύτως δίκαιον, ὅτι ἡ μελέτη μου ἔχει πολλὰ τρωτὰ καὶ εἶμαι πρῶτος νὰ τὸ ἀναγνωρίσω ~~πλήρως~~ ἐκτὸς Δυστυχῶς ὅμως δὲν λέγετε συγκεκριμένως, τίνα σφάλματα, ὥστε νὰ ἔχω εἰς θέσιν νὰ διορθωθῶ ἐκ τῆς καρπικῆς Σας καὶ νὰ τὴν λάβω ὑπ' ὄψιν διὰ τὰ περαιτέρω. Ἀντὶ τούτου γράφετε ἁπλῶς, ὅτι τὰ ἐν λόγῳ ἔργα ἐξηγοῦνται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ ἱστορία τοῦ Ἁγίου Ὄρους δὲν εἶναι πλήρως γνωστή". Ἔστω, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἔγραψα τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, προσπάθησα ἁπλῶς νὰ σκιαγραφήσω μίαν μελέτην περὶ τῆς θέσεως του ἐν τῇ πνευματικῇ ζωῇ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ τὴν παροῦσαν ἐποχήν. Νὰ ἐξέθεσα καὶ τὴν πνευματικὴν συμβολὴν

τοῦ Ἁγίου Ὄρους εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας κατὰ τὴν μεγάλην ἱστορίαν τῶν ἡγουμένων τοῦ κθ' αἰῶνος, κατὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Νικοδήμου Ἁγιορείτου κτλ. μὲ μεγάλην ἀγάπην πρὸς τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ τὴν Ὀρθοδοξίαν. Ἀδυνατῶ νὰ καταλάβω, διατί ὡρισμένοι ἐξύψωσαν τὴν πνευματικὴν σημασίαν τοῦ Ἁγίου Ὄρους „εἰκόλως δύναται νὰ παρεξηγηθῇ". Ὅταν ὅμως γράφητε, ὅτι συνεξέδετε „εἰς τὴν διατύπωσιν... ἰδεῶν, αἵτινες πρωτίστως φορεῖ εἰκόνα ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις εἰς τὴν Ἀνατολήν", ἐκμυστηρεύεσθε ἔντονώτατα περὶ ὅλης τῆς διαλέξεως, ἣν ἔχω πρὸ τοῦ προσώπου μου, καὶ λέγω „Ὄχι, Σεβασμιώτατε, δὲν ἔχετε ἀκριβῆ πληροφορίαν διὰ τὸ ἄθεον μου, ὅπερ δὲν „περιέχει" τοιαύτην ἰδέαν. Ἐμπνέομαι ἀπὸ φιλελληνισμὸν καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν καὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος. Ἢ μήπως θεωρεῖτε „πρωτοφανές", ὅτι εὑρέθη ὀρθόδοξος ἐπιστήμων, ὁ ὁποῖος ἐνδιεφέρθη διὰ τὴν πνευματικὴν ζωὴν τοῦ Ἁγίου Ὄρους (τὸν μυστικισμόν του) καὶ ἐπροσπάθησε νὰ γράψῃ μίαν μελέτην (ἔστω καὶ μὲ μεγάλα τρωτὰ) περὶ τῆς σημασίας τοῦ εἰς τὴν καθ' ὅλου Ὀρθοδοξίαν; Τὸ πρᾶγμα ἴσως εἶναι „πρωτοφανές", διότι οἱ ὀρθόδοξοι θεολόγοι ἢ δὲν ἐνδιεφέρθησαν καθόλου διὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος ἢ ἐπαρουσίασαν ἐπικλητικῶς εἰς τὴν νομικὴν καὶ διοικητικὴν πλευρὰν τῆς ἱστορίας του. Ὅσοι δὲ ἐγράψησαν διὰ τὴν πνευματικήν του ἱστορίαν εἶτε ἢ κάτι τελείως δημώδη ἐκκλησιαστικὰ θέματα ἢ, ὅπως τὰ ἄθεα τοῦ Ν. Καζαντζάκη λοιβάθεν, ἐπροβληκτεύουν τὸν ἀπόλυτον ἀγνωσμὸν τῶν ὀρθοδόξων κηπευτικῶν πατέρων καὶ τὴν ἁγιορειτικὴν πνευματικὴν ζωὴν ἐν γένει. Θέλω

νὰ εἰπῶ, ὅτι ἀπὸ ὀρθοδόξου πλευρᾶς τὸ Ἅγιον Ὄρος ἢ περιγραφόμενο τελείως ἢ ὑφέρμενο ἢ ὅτιν, σπανιώτατα, ὑπερβατόμενο, ἢ ὑπερίσχυσε δύτη χάνει πάσαν ἀξίαν λόγῳ τῆς ἀμαθείας τῶν συγγραφέων εἰς ~~ὅλα~~ πᾶν ἀφορῶν τὴν πνευματικὴν ζωὴν τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἡ προσπάθειά μου ἦτο νὰ συγγράψω μίαν σύντομον μελέτην, ἀπὸ ἀντικειμενικῶς, ἐπιστημονικῶς, ἀμερολήπτως, ἀλλὰ ταυτοχρόνως μὲ ἐλληνικὴν καὶ ρωθικὴν ἀφάπην πρὸς τὸ Ἅγιον Ὄρος, τὴν Ὀρθοδοξίαν καὶ τὸν χριστιανικὸν ἑλληνικὸν πολιτισμόν. Ἔχω πολλὰ τρωτά, συμφωνῶ ἀπολύτως (ποῖα ὅμως;), ἀλλὰ δὲν τὰ δύναται νὰ παρεξηγηθῇ καὶ τὸ "πρωτάκουστον" ἔχει, ἀποφεύγω καὶ ἐκκλησιαστικά.

Αὐτὸ ἦτο τὸ περιεχόμενον τοῦ ἄρθρου μου, τὸ κύριον θέμα του ἡ συμβολὴ τοῦ Ἁγίου Ὄρους εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῆς Ὀρθοδοξίας, ὁ προορισμός του ὡς κέντρου τοῦ Ὀρθοδόξου μοναχισμοῦ. Δυστυχῶς ὅμως παρεξηγήθη ὑπό τινων, ὅτι ἐν τῇ ἀναπτύξει τοῦ ὡς ἄνω κυρίου θέματος ἔχασα δύο-τρεῖς χρόνους διὰ τὸ παρουσιαστικὰ μέτρα, ἔπρεπε λ.χ. ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἰς τὴν ἐγκαταβίωσιν ξένων ὀρθοδόξων εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος; Παρέπεμψα ὅμως νὰ σημειώσω τὰ ἑξῆς· 1) ἐν μιᾷ μελέτῃ, ἣτις ἔχει τὴν ἀξίωσιν νὰ εἶναι ἀντικειμενικὴ καὶ πλήρης, ἦτο ἀδύνατον νὰ παρασιωπήσω τελείως ἐν γένει ἀναμφισβήτητον, τὸ ὁποῖον ἔπαιξε τὸν ρόλον του εἰς τὴν σημερινὴν κρίσιν καὶ παρακμὴν τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Τὸ ἔκαμα ὅμως μὲ τρόπον πολὺ μετριασμένον, χωρὶς κατηγορίας καὶ παρεμείνατε εἰς

2-3 φράσεις. Προσέθεσα ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλα, πολὺ βαθύτερα ἀπὸ τὴν κρίσιν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, πνευματικοῦ χαρακτῆρος. 2) πρὸ ὅλων ὅτε λέγω, ὅτι τὸ Ἅγιον Ὄρος πάντοτε ὑπῆρξε τὸ πατροπαράδοτον κέντρον μοναχισμοῦ, τοιοῦτον ἄμα καὶ τὸ ἀπέκτησεν Ἑλληνικὸν τὸν χαρακτῆρα ("Modern Greek character" σ. 47). Λέγω ὅτι ἡ συμβίωσις ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει ὀρθοδόξων μοναχῶν διαφόρων ἐθνικοτήτων δὲν ἀποτελεῖ κίνδυνον διὰ τὴν Ἑλληνικότητά του. 3) δὲν πρέπει νὰ ἀποσπᾶται ἡ ἐκ τοῦ συνόλου 2-3 φράσεις, ἀλλὰ νὰ ~~ἐκτιμᾶται~~ ἐκτιμᾶται τὸν γενικὸν χαρακτῆρα τῆς μελέτης, τὴν ἀγάπην πρὸς τὸ Ἅγιον Ὄρος, τὴν Ὀρθοδοξίαν, τὸν Ἑλληνικὸν ~~χαρακτῆρα~~ χριστιανικὸν πολιτισμὸν τοῦ Βυζαντίου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ζήτημα ἐν τῇ περιοδικῇ τοῦ Πανεπιστημίου Μόσχας, πρέπει νὰ σημειώσω, ὅτι δὲν ἔχω οὐδεμίαν σχέσιν πρὸς ~~τὴν~~ τὴν μελέτην μου. Εἶναι γεγραμμένον ἐξ ἐκκλησιαστικῆς καὶ διδακτικῆς πλευρᾶς ἐνῷ ἡ ἰδική μου μελέτη ἐνδιαφέρεται ἀποκλειστικῶς μὲ τὴν πνευματικὴν ζωήν. Πρέπει ὅμως νὰ ἀναγνωρίσω, ὅτι πρὸ ὅλα τοῦ ἀπασχολοῦν διάφορα ζητήματα, ~~ψεύτικα~~ τὰ ὁποῖα κακῶς πληροφορημένον διὰ τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει κατάστασιν καὶ ἐμπνέονται μάλιστα ἀπὸ ἐκκλησιαστικὰ ἐλαττήματα. Ὑπερβαίνει κατὰ πολὺ τὰ ὅρια συζητήσεως εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς Ὀρθοδόξου Συνδιασκέψεως τῆς Μόσχας, ἅπερ ἀναμένουν ἀναφορᾶς. Παρακαλῶ με ζητῆτε, σεβασμιώτατε, νὰ Σᾶς στείλω τὴν μετάφρασιν τοῦ ἄρθρου τῆς Μόσχας. Τὸ ζήτημα εἶναι λεπτὸν καὶ θὰ ἐπροτίμων νὰ μὴ ἀναμιχθῶ εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, ἵνα μὴ παρεξηγηθῶ. Πάντως, ἐφ' ὅσον τὸ ἐπιθυμεῖτε, εἶμαι πρόθυμος νὰ κάνω αὐτὴν

αὐτάξιον

τὴν ἐργασίαν, ἂν καὶ ἤμουν ἐξαιρετικῶς ἱκανοποιημένος μὲ τὴν ~~[illegible]~~ τοῦ λεξικοῦ καὶ τῆς ἀλληλογραφίας διὰ τὸ Συνέδριον βυζαντινολογίας. Παρακαλῶ μόνον νὰ μοῦ γράψητε, τί ἀκριβῶς θέλετε; Τίνας σελίδας τοῦ κειμένου του ἀθέου;

Ἑτοιμάζομαι νὰ κατέλθω μετὰ τὸν Ἅγιον Πάσχα εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἴσως λίαν μέχρι εἰς τὸ Συνέδριον Θεσσαλονίκης. Μερικοὶ φίλοι μου λέγουν, μὴν πᾶς στὴν Ἑλλάδα. Θὰ πάθῃς κανένα κακό. Δὲν θὰ σὲ ἀφήσουν νὰ γυρίσῃς πίσω στὴν Ἀγγλίαν. Ἐγὼ δὲν μπορῶ ὅμως νὰ πιστεύσω τοῦτο. Θὰ ἦτο μεγάλη ἀτιμία καὶ θὰ εἶχε πολὺ κακὴν ἀπήχησιν ἔξω. Δὲν ἔχομαι μόνος μου, ἀλλὰ κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Συνεδρίου καὶ ἔχω ἀπόλυτον ἐπιστημονικὴν ἀνάγκην νὰ μελετήσω χειρόγραφα τινὰ διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου. Ἔχω μεγάλην ἀγάπην πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀκριβῶς διὰ τοῦτο ἐρωτῶμαι νὰ παραδεχθῶ ὅτι θὰ μοῦ στήσουν ἐκεῖ τοιαύτην ἐνέδραν.

Σὲ παρακαλῶ, σεβασμιώτατε, νὰ μοῦ συγχωρήσητε μεγαλοψύχως ~~[illegible]~~ ὅσα, ~~[illegible]~~ τυχόν, ἔγραψα εἰς τὴν πρώτην ἐπιστολήν εἰς ~~[illegible]~~ ὕφος ὑπερβολικῶς ζωηρόν.

Ἐξαιτούμενος τὰς ἁγίας εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ὑμετέρας ~~[illegible]~~ Σεβασμιότητος διατελῶ μετὰ σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης

Βασίλειος Ἱερομόναχος

U.P. Μετέβην πρὸ καιροῦ εἰς τὸ Λονδῖνον, εἶδον τὸν κ. Μεταξᾶ καὶ τῷ ἐνεχείρισα τὴν ἐπιστολήν Σας.